

Дарынды жасөспірімдерге арналған Ақтөбе облыстық мамандандырылған
«Білім - инновация» лицей – интернаты

Педагогикалық кеңесте қаралды:

№ 1 / 2025 жыл

№ 1 хаттама

Тексерілді:

Директордың тәрбие ісі орынбасары

Джумағалиева А.И

№ 1 / 2025 жыл

Тогызқұмалақ үйімесінің жылдық-тақырыптық жоспары

Сыныптар: 9А-9Ә

Үйірме жетекшісі: Нұралин Е.А

2025 - 2026 оқу жылы

Түсінік хат

Тоғызқұмалақ – қазақта кең тараған, өте қызықты, ойлы ойын. Қаратау қазбаларының арасынан табылған тас «қазан» осы тоғызқұмалақты еске салады. Бұл ойын Қығызстанда, Монғолияда, қарақалпақстанда, Өзбекстан қазақтарның арасында, алыс шетел қазақстанның арасында қатты дамыған.

Бұл бас шынықтыратын ойынды біздің ұлттық «шахматымыз» десе болғандай. 162 таспен ойналатын осы бір ойлы ойынның жоғалып кетпеуіне кезінде академик-жазушы Мұхтар Әуезов, халық артисі Қалибек Қуанышбаев, техника ғылымының кандидаты М. Ибраев пен шахматшы Е. Браундардың сіңірген еңбектері өте зор.

Тоғызқұмалақтан алғашқы республикалық жарыс 1948 жылы өткізіліп, жарысқа халық ойынның шеберлері Абайдың немересі Ысқаков (Семей), Аңдамас Жөкеев (Қарағанды), Оспан Қаржауов (Семей), Шорман Өтегенов (Жамбыл) сияқты тоғызқұмалақшылар қатысты.

Республиканың тұңғыш чемпионны Ш. Өтегенов болды. 1948-1960 жылдар аралығында Қазақстан аймағында көптеген біріншіліктер өтті. Осы кезеңдерде қатарынан алты жыл бойы Жамбыл облысының өкілі Рахымбай Ахмамбетов бірінші орынды жеңіп алып отырды. Кейін көп жылдар бойы бірінші орынды В. Поляков пен Қасымов алма кезек жеңіп алып отырды.

Халқымыздың кеменгер акыны Абай кезінде тоғызқұмалақтың аса шебер ойыншысы болған.

МАҚСАТЫ:

Оқушылардың тоғызқұмалақ ойынына деген қызығушылығын арттырып, әдіс – тәсілдерін меңгерту, арқылы ойлау қабілетін жетілдіру.

МІНДЕТТЕРІ:

Тоғызқұмалақтан мектепшілік

жарыстар ұйымдастыру, жүргізу.

Қала мектептерімен, аула клубтарымен достық кездесуге дайындау.

облыстық спортакиада жарысына дайындау.

Тоғызқұмалақ үйірмесінің 2025-2026 оқу жылына арналған күнтізбелік жоспары

№	Өткізілетін тақырыптар	Сағат саны	Өткізілетін уақыты
1	Алғы сөз. Тоғызқұмалақ ойынының шығу тарихы.	1	2.09.25
2	Тоғызқұмалақ тақтасымен танысу.	1	4.09.25
3	Ойын ережесімен танысу	1	9.09.25
4	Тоғызқұмалақ отау. қазан аттарымен танысу.	1	11.09.25
5	Тақ, жүзі сандарды ажырату, жүріс есептеу әдісі.	1	18.09.25
6	Тұздық алу ережесі	1	18.09.25
7	Атсырау дегеніміз не	1	23.09.25
8	Бай отау жинау, тарату әдіс тәсілі.	1	25.09.25
9	Жүріс есептеу жолының тәсілдері	1	30.09.25
10	Тұздықтардың атқаратын қызметі	1	2.10.25
11	Жай, шабысты жүрістер тәсілі	1	7.10.25
12	Жүріс санын есептеу жолдары	1	9.10.25
13	Атсырау жағдайынан шығу жолдары	1	14.10.25
14	Жүріс есептеу жолдары	1	16.10.25
15	Өзара толтық жарыстар	1	21.10.25
16	Өзара толтық жарыстар	1	23.10.25
17	Жүрістің санын есептеу жолдары	1	4.11.25
18	Тұздықтар тартысы 1,2	1	6.11.25
19	Жай және шабысты жүрістер жинағы	1	11.11.25
20	Тасқа ойнау әдістері	1	13.11.25
21	Бай отау жинау, оны қорғау, тарату жолдары	1	18.11.25
22	Жүрістің санын есептеу жолдары	1	10.11.25
23	Ойынның басталуы, ортасы, аяғын талдау.	1	25.11.25
24	Жүріс жасау ерекшеліктері	1	28.11.25
25	Тоғызқұмалақ отауларының аттарын қайталау	1	2.12.25
26	Жүріс байлау, тасқа ойнау тәсілі	1	4.12.25

27	Екі айналымдық тұздық алу әдісі	1	Ө.12.25
28	Комбинациялық ойындар жинағы Жолдастық кездесу	1	11.12.25
29	Тұздықтар тартысы 1,2	1	23.12.25
30	Тұздықтар тартысы 5,6	1	25.12.25
31	Тұздықтар тартысы 7,8	1	
32	Тұздықтар тартысы 8,2	1	
33	Тұздықтар тартысы 3,4	1	
34	Тұздықтар тартысы 3,1	1	

35	Жолдастық кездесу	1	
36	Тоғызқұмалақ ойыны туралы жалпы түсінік	1	
37	Ойынды жазу тәртібі	1	
38	Тоғызқұмалақ отаулары жайлы түсінік	1	
39	Тоғызқұмалақ әліпесі	1	
40	Жүрістің түрлері	1	
41	Тұздық немесе тұзды үй	1	
42	Екі жақты ойын	1	
43	Бай отаулар	1	
44	Ат және атсырау	1	
45	Жүрісті есептеу	1	
46	Тоғызқұмалақ нотациясы мен партиялары	1	
47	Жүрістерді талдау	1	
48	Ілгері және кері есеп	1	
49	Қанды қақпан ойнау	1	
50	Бай отаулардың жүрістерін талдау	1	
51	Екі жақты ойын	1	
52	Ілгері және кері есеп	1	
53	Отауларға тоқтау	1	
54	Ережемен ойнау	1	
55	Тұздық немесе тұзды үй	1	
56	Бай отаулар	1	

57	Атсырау	1	
58	Жүрісті есептеу	1	
59	Тоғызқұмалак нотациясы мен партиялары	1	
60	Жүрістерді талдау	1	
61	Ілгері және кері есеп	1	
62	Қанды қақпан ойнау	1	
63	Бай отаулардың жүрістерін талдау	1	
64	Ілгері және кері есеп	1	
65	Отауларға тоқтау	1	
66	Ат және атсырау	1	
67	Жүрісті есептеу	1	
68	Ережемен ойнау	1	

Футзал үйірмесінің 2025-2026 оқу жылына арналған күнтізбелік жоспары

№	Тақырыптың мазмұны	Сағат саны	Өтетін уақыты
1	Футбол ойынының даму тарихы	1	
2	Футбол ойынының ережелері	1	
3	Футболшының физикалық дайындығы	1	
4	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың ішкі жағымен тебу	1	
5	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың үстімен тебу	1	
6	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың сыртқы жағымен тебу	1	
7	Допты тебу тәсілдері: допты жакында және алысқа тебу	1	
8	Футболшының физикалық дайындығы	1	
9	Допты тоқтату тәсілдері: допты кеудемен тоқтату	1	
10	Допты тоқтату тәсілдері: допты аяқтың ішкі жағымен тоқтату	1	
11	Допты тоқтату тәсілдері: допты табанмен тоқтату	1	
12	Допты тоқтату тәсілдері: аяқты белгілі мөлшерде көтеріп тоқтату	1	
13	Футболшының физикалық дайындығы	1	
14	Допты алып жүру тәсілдері: допты аяқпен теуіп баспен қағып алып жүру	1	
15	Допты алып жүру тәсілдері: допты аяқпен, баспен, кеудемен алып жүру	1	
16	Допты алып жүру тәсілдері: допты аяқпен, кеудемен және өз әріптесіне беру	1	
17	Допты ойында колмен қосу тәсілдері	1	
18	Қақпашының ойын әдістері: допты екі колды ілгері созып сәл секіріп ілгері ұстау	1	
19	Допқа қарсы ұмтылу және ұстау	1	
20	Допты жұлдырықпен соғып және аяқпен теуіп қайтару.	1	
21	Допты ойында колмен лақтырып қосу	1	
22	Допты аяқпен тебу	1	
23	Допты кеудеге қысып ұстау	1	
24	Колды допка бағыттап қарсы секіру	1	
25	Футболшының физикалық дайындығы	1	
26	Футбол ойынының даму тарихын жетілдіру	1	
27	Футбол ойынының ережелерін жетілдіру	1	

28	Футболшының физикалық дайындығы	1	
29	Өзара Футбол ойнау	1	
30	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың ішкі жағымен тебуді жетілдіру	1	
31	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың үстімен тебуді жетілдіру	1	
32	Допты тебу тәсілдері: допты аяқтың сыртқы жағымен тебуді жетілдіру	1	
33	Допты тебу тәсілдері: допты жақынға және алысқа тебуді жетілдіру	1	
34	Өзара жарыс	1	
35	Допты тоқтату тәсілдері: допты кеудемен тоқтатуды жетілдіру	1	
36	Допты тоқтату тәсілдері: допты аяқтың ішкі жағымен тоқтатуды жетілдіру	1	
37	Допты тоқтату тәсілдері: допты табанмен тоқтатуды жетілдіру	1	
38	Допты тоқтату тәсілдері: аяқты белгілі мөлшерде көтеріп тоқтатуды жетілдіру	1	
39	Оқушылар арасындағы жолдастық кездесулер	1	
40	Спорт ойыны волейбол ойнау	1	
41	Допка қарсы ұмтылу және ұстауды жетілдіру	1	
42	Допты жұдырықпен соғып және аяқпен теуіп қайтаруды жетілдіру.	1	
43	Допты ойынға қолмен лақтырып қосуды жетілдіру	1	
44	Допты аяқпен тебуді жетілдіру	1	
45	Жолдастық кездесулер	1	
46	Футбол ойынының тактикаларын жетілдіру	1	
47	Допты баспен ұру түрлері	1	
48	Допты қақпаға дұрыс бағыттау	1	
49	Допты тартып алу әдістері	1	
50	Допты тоқтату әдістері	1	
51	Допты алып жүру тәсілдері		
52	Допты қақпаға дұрыс бағыттау		

53	Допты қағыш алу	1
54	Қорғаушылардың міндеті	1
55	Қорғаушының жеке әрекеті	1
56	Шабуылшының міндеті	1
57	Топ-топ болып шабуылға шығу	1
58	Командалық әрекет	1
59	Жолдастық кездесу	1
60	Жеке әрекет	1
61	Айып добын дұрыс орындау	1
62	Қақпашының допты ойынға қосуы	1
63	Өкпемен тебу	1
64	Алаңда бір-біріне пас беру	1
65	Ауттан допты ойынға қосу	1
66	Пенальти тебуді үйрену	1
67		1
68		1